

Рада України.

На нашу думку, задекларована процедура призначення Директора Національного бюро містить корупційні передумови, оскільки члени конкурсної комісії можуть переслідувати особистий інтерес, віддаючи перевагу тому чи іншому претенденту на посаду директора Національного бюро. Тобто передбачено, що очолювати орган досудового слідства, який буде займатися протидією корупційним правопорушенням, може «потрібна владі» особа.

Резюмуючи вищевикладене зазначимо, що останніми роками в державі були створені якісно нові антикорупційні органи – Національне антикорупційне бюро та Спеціалізована антикорупційна прокуратура. Фактично створюється якісно новий механізм протидії та притягнення до відповідальності корупціонерів. Поряд з цим значно підвищить ефективність антикорупційної політики держави громадський контроль та «прозорість» державних службовців.

Бібліографічні посилання

1. Індекс сприйняття корупції – 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ti-ukraine.org/CPI-2015/faq_CPI-2015.
2. Про стратегію сталого розвитку «Україна-2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 / Президент України // Офіційний вісник України. – 2015. – № 4. – С. 8.
3. Томбінські Е. Побороти корупцію в Україні – питання політичної волі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrinform.ua/rubric-politycs/1969036-tombinski-poboroti-korupciu-v-ukraini-pitanna-lise-politichnoi-voli.html>.
4. Шепотило О. Ціна корупції [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://krytyka.com/ua/articles/tsina-koruptsiyi>.
5. Про Національне антикорупційне бюро України : постанова від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII: за станом на 23 груд. 2015 р. / Верховна Рада України // Голос України. – 2014. – № 206.

Заковирко Анастасія Юріївна
ад'юнкт кафедри кримінального права
та кримінології Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ст. 336 КК УКРАЇНИ

У чинному Кримінальному кодексі України є певна кількість або «мертвих» (таких, що ніколи не застосовувались на практиці) статей, або таких, що виконують суто номінальну функцію – вони просто повинні бути, навіть якщо ніколи не будуть застосовані. До однієї з них належить ст. 336 КК Украї-

ни «Ухилення від призову за мобілізацією», яка до 2014 р. жодного разу не була застосована. На жаль, сьогодні маємо таку картину.

Станом на серпень 2016 року в Єдиному державному реєстрі судових рішень міститься 1360 електронних копій обвинувальних вироків суддів, що набрали законної сили за ст. 336 КК України. По судах Дніпропетровської області – 227, або приблизно 17% таких рішень (причому майже половина з них винесено судами м. Кам'янське (Дніпродзержинськ)). Із вказаної кількості вироків лише щодо деяких виявлено призначення покарання у вигляді реального позбавлення волі (фактично на початку російської військової агресії).

У серпні 2015 року було завершено шосту, поки що останню, хвилю часткової мобілізації. Дніпропетровська область стала своєрідним лідером у забезпеченні обороноздатності країни – всі хвилі мобілізації виконані на 100%, а то і більше. Іншим боком цієї «медалі» стала найбільша кількість втрат та найбільша кількість засуджених осіб за ухилення від призову за мобілізацією. Перевантажені слідчі підрозділи просто не в змозі дивитися далі щомісячних звітів про кількість закритих кримінальних проваджень та переданих обвинувальних актів до суду. Їх керівники виражаються просто – стаття, простіша, ніж аліменти. Яка різниця, за якими статтями КК будуть виконані так звані «два П» – план на цей місяць та перспектива на наступний? Засуджені за ухилення від призову за мобілізацією за соціальним статусом є пересічними громадянами, представниками робітничих професій. Інші категорії громадян України фактично є добросовісними, такими, які люблять свою Батьківщину, готові її захищати, проте не зі зброєю в руках в зоні проведення антитерористичної операції (далі – АТО) (йдеться про тих осіб, які підлягали призову за мобілізацією) [1, с. 252].

Якщо розглянути склад даного злочину, то його об'єктом може бути встановлений порядок комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань [2, с. 624]; відносини, пов'язані із додержанням порядку призову на військову службу за мобілізацією [3, с. 766].

Об'єктивна сторона цього злочину може полягати в нез'явленні суб'єкта до призовної дільниці або безпосередньо до військової частини, військової установи, які зазначені у повістці або наказі військового комісара [4, с. 511]. Разом з тим нез'явлення до військкомату для проходження медичного огляду або уточнення анкетних даних є способом вчинення ухилення від призову за мобілізацією. Працівники військкоматів дуже часто складають акт «Про відмову від отримання повістки»; самі військовозобов'язані пишуть заяви про відому від призову за мобілізацією, проте укладають угоду з прокурором, яку суд затверджує з призначенням безальтернативного покарання у вигляді позбавлення волі з подальшим звільненням від його відбування.

Так, 5 вересня 2014 року Дніпровський районний суд м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області засудив С. до двох років позбавлення волі «умовно» (перед цим затвердивши угоду про визнання винуватості між обвинуваченим і прокурором). Суд встановив, що С. з 20 жов-

тня 2008 року перебуває на військовому обліку у Дніпродзержинському ОМВК Дніпропетровської області, як військовозобов'язаний. 6 серпня 2014 року до Дніпродзержинського ОМВК Дніпропетровської області на виконання Указу Президента України №607 від 21 липня 2014 року «Про часткову мобілізацію» для проведення призову за мобілізацією, проходження медичного огляду та відправлення в 17-ту танкову військову частину (м. Кривий Ріг) прибув військовозобов'язаний С. Однак всупереч вимог законодавства, військовозобов'язаний С., близько 10.00 години в приміщенні Дніпродзержинського ОМВК Дніпропетровської області, з метою ухилитися від призову за мобілізацією, будучи придатним за станом здоров'я для проходження військової служби та не маючи правових підстав на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації, відкрито отримав повістку для прибуття для відправлення до військової частини, але від подальшого призову за мобілізацією відмовився, про що зазначив у відповідному аркуші бесіди та заяві на ім'я військового комісара Дніпродзержинського ОМВК. Таким чином військовозобов'язаний С. 6 серпня 2014 року близько 11.00 годин в приміщенні Дніпродзержинського ОМВК Дніпропетровської області, всупереч вимогам ст. 65 Конституції України, ст.1,22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», Указу Президента України №607 від 21 липня 2014 року «Про часткову мобілізацію» з метою ухилитися від призову за мобілізацію, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер свого діяння, передбачаючи суспільно небезпечні наслідки і бажаючи їх настання, умисно, будучи належним чином попередженим про прибуття, придатним за станом здоров'я проходження військової служби та не маючи правових підстав на відстрочення від призову на військову службу під час мобілізації, без поважних причин до військової частини розташованої не прибув і від подальшого призову за мобілізацією відмовився [5].

Не може не звернути увагу на себе невдала спроба судді правильно аргументувати форму вини та її вид: ухилення від призову за мобілізацією як злочин із формальним складом він відніс до злочинів із матеріальним складом без жодної вказівки на можливі наслідки такого ухилення.

Існує аксіоматичне положення – зазначений злочин вчинюється шляхом бездіяльності. Вважаємо, це не зовсім так. Слушною є думка Є.Л. Стрельцова, що ухилення від призову за мобілізацією може здійснюватися у двох формах – шляхом дії (наприклад, військовозобов'язаний з метою ухилення заподіює собі тілесні ушкодження, симулює хворобу, намагається підкупити працівників військкомату) і бездіяльності (наприклад, у випадку нез'явлення військовозобов'язаного без поважних причин згідно з отриманою повісткою у військовий комісаріат) [2, с. 624].

Тобто вказаний злочин може вчинюватися у двох формах – шляхом дії і бездіяльності. Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони аналізованого складу злочину є обстановка (воєнний стан або цільова мобілізація в мирний час із метою ліквідації стихійного лиха, загроза іноземного втручання тощо)

[6, с. 624].

Суб'єктивна сторона даного злочину характеризується виною у формі умислу, вид умислу – прямий. Суб'єкт злочину – спеціальний – громадянин України, який досяг 18-річного віку і на якого законом покладений військовий обов'язок [6, с. 426-427]. Разом з тим потребує свого детального вивчення така проблема. За ст. 336 КК України судами Кіровоградської області винесено лише 9 обвинувальних вироків, м. Києва та Київської області – 17, Донецької області – 16, Рівненської області – 99, Харківської області – 113. По решті областей кількість засуджених коливається від 20 до 80 осіб. Мабуть ця проблема є більше соціально-економічна, ніж правова, проте вона також має бути вирішена.

Отже, ухилення від призову за мобілізацією може тягнути за собою відповідальність, передбачену ст. 336 КК України. Разом з тим вивчення судової практики показало значну кількість проблем – момент закінчення цього злочину, відмежування від суміжних злочинів та адміністративних правопорушень, способи його вчинення, суб'єктний склад та форми реалізації кримінальної відповідальності (покарання у вигляді виключно позбавлення волі явно не відповідає завданням кримінального права). Особливо актуальним виглядає вивчення зарубіжного досвіду правового забезпечення охорони обороноздатності країни та соціальна зумовленість відповідної норми. Як би це не парадоксально звучало, практика застосування ст. 336 КК України з'явилася у зв'язку із подіями останніх двох років в Україні, що продемонструвало недосконалість її законодавчої конструкції та актуальність дослідження шляхів її удосконалення. У свою чергу, кожна «мертва» стаття кримінального закону потребує належної уваги збоку наукової громадськості.

Бібліографічні посилання

1. Шаблистий В. В. Стаття, простіша, ніж аліменти (погляд на конституцію України та кримінальне право з позиції людини) / В. В. Шаблистий // Кримінальна юстиція в Україні: виклики та перспективи в світлі конституційної реформи : збірка тез першого Львівського форуму з реформування кримінальної юстиції (м. Львів, 18–19 вересня 2015 року). – К. : ВАІТЕ, 2015. – С. 251–254.
2. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар. Видання сьоме, переробл. та доп. / відп. ред. Є.Л. Стрельцов. – Х. : Одиссей, 2011. – 824 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко [та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 1064 с.
4. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко, М. І. Мельник та ін.; за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – 3-є вид., переробл. та допов. – К. : Атіка, 2009. – 744 с.
5. Матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40362157>.
6. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. проф. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна та ін. – Х. : Право, 2015. – 680 с.